Meerjarenbeleidsplan Het Utrechts Archief 2017 – 2020

Wegwijzer naar het
digitale archieflandschap

HET UTRECHTS ARCHIEF

Terugblik 2013 – 2016

In het vorige meerjarenbeleidsplan *Het feest der herkenning 2013 – 2016* formuleerde Het Utrechts Archief twee grote ambities: het gebruik van de collectie vergroten en de organisatie in gereedheid brengen voor integraal digitaal archiefbeheer. Om dit te bereiken scanden we miljoenen archiefstukken, speelden we een koplopersrol bij de ontwikkeling van het e-Depot, sloten we dienstverleningsovereenkomsten met overheden en instellingen, verrijkten we onze metadata samen met onze vrijwilligers en organiseerden we een succesvol publieksprogramma. Om de weg vrij te maken om de collectie waar mogelijk als open data beschikbaar te stellen, maakten we zoveel mogelijk scans beschikbaar voor hergebruik.

De ambities uit de voorgaande beleidsperiode zijn ruimschoots waargemaakt: het gebruik van de digitale collectie steeg met een derde en in een tijd van dalend studiezaalbezoek nam het fysieke publieksbereik toe, met ruim 5%. Via het opleidingsplan voor de organisatie, waaraan alle collega's deelnamen, en door een nieuwe werkwijze met teams en coördinatoren maakten we vaart met de organisatieontwikkeling. We brachten de basis van de bedrijfsvoering, ICT en financiën op orde, vernieuwden de gemeenschappelijke regeling en ontwikkelden een nieuw beleids- en beheersinstrumentarium. Door deze inspanningen kunnen we onze toegangen en digitale stukken de komende jaren op een uniforme wijze beheren en aanbieden en van start gaan met integraal beheer. Zo zijn we in staat om in een sterk veranderde sector snel en flexibel in te spelen op nieuwe technologieën en klantwensen.

2017 – 2020: Wegwijzer in het analoge en digitale landschap

De samenleving digitaliseert in rap tempo verder. Informatie via internet speelt een steeds grotere rol in de economie, het onderwijs, de erfgoedsector en de communicatie van de overheid met de burger die vanaf 2017 in de eerste plaats digitaal zal plaatsvinden.

Dit heeft grote gevolgen voor archiefinstellingen, die zich in een overgangsfase bevinden naar een nieuw systeem met archieven die primair digitaal gevormd (digital born) zijn. In de aankomende jaren hebben we te maken met een 'hybride' situatie: de instroom van papieren archieven duurt voort, terwijl de opname van digitaal archief in het e-Depot snel zal toenemen. In de beleidsperiode tot en met 2020 wil Het Utrechts Archief een betrouwbare wegwijzer zijn in dit steeds veranderende landschap, zowel voor gebruikers als voor zorgdragers. Een wegwijzer die de onderzoeker op een klantgerichte manier door de fysieke en digitale collecties leidt, die kennispartners en overheden op weg helpt met digitaal informatiebeheer en die het publiek met verhalen meeneemt door Utrechtse cultuurgeschiedenis.

We blijven in deze beleidsperiode tegelijkertijd werken aan het vergroten van het bereik van de collectie, door 2 miljoen archiefstukken te scannen en metadateren, de website in versies te ontwikkelen, onze collecties aan te bieden op externe platforms en drukbezochte publieksactiviteiten te organiseren.

Na een succesvolle aanloopfase van het publieksprogramma, dat in 2008 van start ging, gaan we het complete aanbod vanaf 2017 herzien: van de vaste presentatie tot het programma voor het primair en middelbaar onderwijs. Hiermee komen nieuwe doelgroepen in zicht en vergroten we het bereik van onze cultuureducatie.

// De missie en kernwaarden van Het Utrechts Archief

Het Utrechts Archief verwerft en bewaart de bronnen van de Utrechtse geschiedenis, om ze beschikbaar te stellen aan het publiek. We verbinden de inwoners van de stad en provincie met elkaar en hun omgeving door gezamenlijk het verhaal van de Utrechtse geschiedenis te vertellen. Het Utrechts Archief biedt een aantrekkelijk publieksprogramma en innovatieve digitale dienstverlening. Het is een toonaangevend expertisecentrum op het gebied van informatiebeheer en een deskundig partner voor instellingen en overheden in de regio. De kernwaarden verbindend, duurzaam, toegankelijk en betrouwbaar zijn leidend voor de manier waarop we naar buiten treden en de collega's in Het Utrechts Archief met elkaar samenwerken.

Nu we de basis op orde hebben, zullen we de kansen die technologische innovaties bieden de aankomende beleidsperiode verzilveren in grote en kleine projecten. In de periode tot en met 2020 zal Het Utrechts Archief aansluiten op een nieuw landelijk collectiebeheersysteem dat een volledig geïntegreerd beheer van alle toegangen en de gedigitaliseerde en digitaal gevormde collecties mogelijk maakt. Door de bouw van een digitale studiezaal zullen we onze fysieke en digitale bezoekers via één interactief portal gaan bedienen.

Na verschillende pilots, worden Het Utrechts Archief en de zorgdragers de komende jaren volledig aangesloten op het e-Depot. Het overbrengen van digitale archieven wordt een regulier bedrijfsproces, waarbij we onze zorgdragers gaan adviseren over de digitale erfenis en de aansluiting van het documentmanagement op e-Depot. Ook zullen we al het gedigitaliseerde materiaal dat we de afgelopen decennia zelf hebben opgebouwd in Het Utrechts Archief opnemen in het e-Depot.

Omdat de ontwikkelingen in de komende jaren onderdeel zijn van een sectorbrede verandering, zullen we de grote projecten zoveel mogelijk met de andere Regionaal Historische Centra (RHC's) en het Nationaal Archief uitvoeren. Om te borgen dat overheidsarchieven duurzaam opgeslagen en raadpleegbaar blijven, heeft het Rijk in 2013 het programma Digitale Taken Rijksoverheid opgezet, waaraan Het Utrechts Archief actief heeft deelgenomen. Vanaf 2017 draagt het Rijk zorg voor de structurele financiering van het e-Depot en de instroom van digitale rijksarchieven. Het Nationaal Archief is hierbij de serviceorganisatie, die samen met de Regionaal Historische Centra werkt aan de doorontwikkeling van de digitale infrastructuur. Principes als Model Architectuur Rijks Archiefinstellingen (MARA) worden ontwikkeld via landelijke projectorganisaties waarvan Het Utrechts Archief deel uitmaakt. We zullen zoveel mogelijk aansluiten bij (en bijdragen aan) relevante landelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld bij de totstandkoming van landelijke standaarden voor Open Data en metadata en de nationale strategie voor digitaal erfgoed. Het Utrechts Archief zal deze kennis in het regionale netwerk delen met partners als decentrale overheden en erfgoedinstellingen in de regio Utrecht.

// De archieffunctie in het digitale tijdperk

Het innovatieprogramma Archief 2020 ging in gesprek met de sector en met externe experts en schetste drie ontwikkelingsscenario's voor de toekomst van de archieffunctie: van een tijdperk met papieren informatiedragers, via een hybride periode naar het tijdperk waarin digitale informatie de goudmijn van de samenleving is. In de periode tot en met 2020 hebben we te maken met de hybride periode waarin papier en digitaal naast elkaar bestaan. Lees hierover meer op de website van archief2020.

https://archief2020.nl/downloads/op-weg-naar-2020-en-verder-het-verhaal-van-de-archieffunctie

1. **Programma's** 2017 – **2020**

De beleidsspeerpunten voor de komende beleidsperiode, vallen onder de volgende programma's van Het Utrechts Archief:
Programma 1: Dienstverlening
Programma 2: Integraal beheer
Programma 3: Leren en beleven
Programma 4: Kennispartner in de regio

1.1 **Programma Dienstverlening**

In de periode 2017 tot en met 2020 ligt er voor Het Utrechts Archief een grote uitdaging om de toegang tot de overheidsarchieven en de vele particuliere archieven en collecties digitaal te organiseren.
Om snel en flexibel te kunnen inspelen op veranderende wensen van de bezoekers, zullen we investeren in innovatieve toepassingen voor het zoeken en vinden van digitaal materiaal. Waar mogelijk zullen we hierbij samenwerken met anderen.

Digitale studiezaal

We hebben de afgelopen jaren een aantal belangrijke stappen gezet om de dienstverlening te verbeteren en uit te breiden. De komende jaren voegen we de fysieke en digitale dienstverlening verder samen tot één portaal. De website wordt een digitale studiezaal waar de bezoekers hun eigen weg gaan om onderzoek te doen, bronnen aan te vragen, te communiceren met Het Utrechts Archief en met medegebruikers én zich te laten verrassen door de rijkdom van de Utrechtse bronnen.

In de komende jaren zullen steeds meer archieven en collecties alleen in digitale vorm verschijnen. Samen met het Nationaal Archief en de andere Regionaal Historische Centra wordt de presentatie van de born digital overheidsarchieven vanuit het gezamenlijke e-Depot ontwikkeld en krijgen alle websites van de instellingen een toegang tot de rijksarchieven waarmee bezoekers met één zoekactie alle digitale rijksarchieven kunnen bekijken. We zullen deze functies in verschillende releases toevoegen aan www.hetutrechtsarchief.nl. Voor onderzoek en raadpleging van de originele stukken zijn de bezoekers zoals altijd welkom in onze studiezaal op de Alexander Numankade.

// **Crowdsourcing**

Het Utrechts Archief werkt samen met honderden vrijwilligers die helpen de collectie te transcriberen, beschrijven en metadateren. Dit gebeurt in toenemende mate ook online: via het platform VeleHanden zijn inmiddels tienduizenden scans door honderden vrijwilligers beschreven.

Open data

Naast de presentaties op onze eigen website, willen we onze digitale bronnen dichter in de omgeving van gebruikers brengen door uitwisseling met (inter)nationale platforms als Europeana, Apex, Wiewaswie, UtrechtAltijd en Wikipedia. Daarnaast willen het hergebruik van de bronnen stimuleren om nieuwe producten en diensten met onze collecties te creëren voor educatie, onderzoek en cultuurbeleving. Samen met de gemeente Utrecht zullen we de mogelijkheid verkennen om historische en archeologische data samen te brengen op een platform waar de burger deze informatie locatiegericht kan bekijken.

Om deze ambities te realiseren stellen we de digitale collectie waar het kan, dus rekening houdend met beperkingen op grond van openbaarheid, privacy en auteursrecht, als (linked) open data beschikbaar. Hiervoor investeren we in standaardiseren, het op orde brengen van de metadata, onderzoek naar auteursrechten en het regelen van de technische randvoorwaarden zoals Persistent links, PUIDs en API's.

HUAlab

Bij de inrichting van de digitale kanalen en de fysieke dienstverlening via de studiezaal, komt de nadruk de komende jaren te liggen op klantgestuurde dienstverlening, waarbij de bezoeker intuïtief zijn weg kan vinden in de archieven en collecties. We zetten daarbij in op het koppelen en verrijken van de digitale collectie door interactie met de bezoekers en het betrekken van de crowd bij online ontsluitingsprojecten. Om goed te kunnen inspelen op de informatiebehoefte en het zoekgedrag van de nieuwe generaties, gaan we gebruikmaken van klantpanels.

Vanwege de snelle digitale ontwikkelingen en de nieuwe kansen die hieruit ontstaan voor de dienstverlening, zal Het Utrechts Archief tijd vrijmaken voor het verwerven van nieuwe kennis en het experimenteren met nieuwe toepassingen. Waar mogelijk zoeken onze medewerkers in dit HUAlab samenwerking met partners in de archief-, informatie- en erfgoedsector en daarbuiten.

Projecten:

- Van website naar digitale studiezaal
- Ontsluiting van de collectie via (linked) open data en het verrijken van metadata
- HUAlab: proeftuin voor nieuwe toepassingen en opdoen van kennis
- Crowd sourcing bevolkingsregisters en andere bronnen via het platform Vele Handen
- Uitwisseling externe platforms waaronder Wikipedia
- Verkenning met de gemeente Utrecht: koppelen datasets met locatie gebonden erfgoedinformatie
- Georefereren collectie
- Deelname aan de landelijke projecten Presenteren digital born materiaal uit het e-Depot en realiseren toegang op de (rijks)collectie
- Aansluiten collectie op Landelijke Netwerk Oorlogsbronnen

// De collectie

Het Utrechts Archief bewaart de grootste historische collectie over de stad en provincie Utrecht, met bronnen vanaf de 9e eeuw tot aan de dag van vandaag. De collectie bevat ruim 30 kilometer archieven van het Rijk, de provincie Utrecht, de gemeenten Utrecht en Nieuwegein, kerkelijke instellingen, de NS en Utrechtse huizen, kastelen, instellingen en personen. Daarnaast beheren we honderdduizenden foto's, films, tekeningen, prenten, kaarten en een bibliotheek met tienduizenden boeken, kranten en tijdschriften.

Iedereen kan deze bronnen voor onderzoek, onderwijs of cultuurbeleving raadplegen via www.hetutrechtsarchief.nl, in de studiezaal en bij de tentoonstellingen.

1.2 Programma integraal beheer

In de periode 2017 tot en met 2020 sluit Het Utrechts Archief de belangrijkste systemen van onze zorgdragers aan op het e-Depot, implementeren we een nieuw collectiebeheersysteem en optimaliseren we onze metadata en toegangen. Daarnaast zal de acquisitie van waardevolle archieven en de digitalisering van kwetsbare en meest geraadpleegde stukken voortgaan. Voor het urgente capaciteitstekort aan fysieke depotruimte zal in deze beleidsperiode een duurzame oplossing moeten worden gerealiseerd.

Collectiebeheersysteem en e-Depot

Na de aansluiting op het e-Depot maakt Het Utrechts Archief in 2017 de overstap naar het nieuwe collectiebeheersysteem, de laatste stap in de ontwikkeling naar een volledig geïntegreerd beheer van alle archieven en collecties. Ook alle digitale data in het e-Depot worden hierdoor benaderbaar voor de bezoekers van onze website. De principes van de in landelijk verband ontwikkelde architectuurprincipes van de MARA zijn hierbij leidend. Het e-Depot wordt hiermee een volwaardige component van de archiefbewaarplaats, die zowel het duurzaam behoud als de publieke toegang van alle digitale archieven zal faciliteren.

Na een fase waarin de aansluiting op het e-Depot via pilots is verkend, komt de volgende fase in zicht: het effectief aansluiten van onze zorgdragers. Het overbrengen van digitale archieven van zorgdragers wordt een regulier bedrijfsproces, waarbij veel aandacht nodig is voor advies over de aanpak om langdurig te bewaren delen van de digitale erfenis een plaats te geven in het e-Depot. Daarnaast moet er een actieve uitwisseling tussen document-managementsystemen en het e-Depot tot stand komen, waarbij we ook diensten gaan aanbieden om het beheer van (uitgeplaatst) digitaal archief in het e-Depot te faciliteren, vooruitlopend op de overbrenging. Doelstelling is de aansluiting van deze systemen op het e-Depot in 2020 te hebben voltooid.

Uitbreiding fysieke depotruimte

De maximale capaciteit van de depots is in 2015 bereikt. Omdat de instroom van papieren archieven de aankomende jaren zal voortduren, is uitbreiding van de depotcapaciteit noodzakelijk. Voor de archieven van het Rijk kan vanaf eerste helft 2018 een beroep worden gedaan op de centrale voorziening. Voor de bewaarplaatsen van gemeente en provincie Utrecht zal de komende jaren een oplossing worden gezocht.

Acquisitie

Om het beeld van de huidige veranderende samenleving vast te leggen en te bewaren voor volgende generaties, verzamelen we actief verhalen en archieven van organisaties en particulieren. Om hiaten in de collectie te dichten, acquireren we bronnen rond wisselende thema's, zoals archieven van nieuwkomers en sportverenigingen. Bij het verwerven van archieven, zowel die van de overheid als die van particuliere organisaties, zal het selecteren op basis van zogenaamde *hotspots* een belangrijke rol spelen in de aankomende jaren. Zowel in Utrecht als Nieuwegein zal Het Utrechts Archief een actieve bijdrage leveren aan de inrichting van deze nieuwe selectiemethodiek. Daarnaast werken we op landelijk en regionaal niveau aan een scherpere afstemming van ons acquisitieprofiel op dat van de collega-instellingen. De instroom van steeds meer digitaal materiaal vraagt bovendien om een herijking van het profiel voor onze bijzondere collecties. Goede afstemming met de aggregatoren die OCW heeft aangewezen als regievoerders van de hoofddomeinen van het cultureel erfgoed, is daarbij een vereiste, ook voor het beheer en de wijze van ontsluiting van deze collecties. Speciale aandacht gaat de komende periode uit naar de verdere opbouw van de collectie websites en de audiovisuele collectie. In overleg met de stad en provincie wordt een plan uitgewerkt om de oudste delen van het uitzendarchief van RTV Utrecht te bewerken.

Optimaliseren van de metadata

Voor een goede aansluiting op de landelijke toegangen op de archieven en de andere erfgoeddomeinen is het noodzakelijk de toepassing van de landelijke standaarden voor de archieven en de diverse collecties bij Het Utrechts Archief verder te verbeteren. Bijzonder aandachtspunten daarbij vormen het collectiebreed aanbrengen van persistent unique identifiers en het completeren van de registratie van auteursrechten. Dit maakt het doorzoeken van onze collectie krachtiger en bestendiger. Aanvullende zoekmogelijkheden ontstaan waar we dat aanbod verrijken met relaties naar het actorenregister en andere landelijke kernregistraties en het gebruik van thesauri en linked data. Met het oog op het gestandaardiseerd zoeken op personen, locaties en organisaties worden de mogelijkheden op dit terrein de komende periode verder in kaart gebracht en benut.

Het inrichten van goede publiekstoegangen voor de digitaal gevormde archieven in het e-Depot krijgt de komende jaren extra aandacht. Dat geldt ook voor het beschrijven van audiovisueel materiaal in archieven en de collectie websites. Met het oog op het zoeken via de kaart wordt alle beeldmateriaal voorzien van geo-codering. Om de achterstand bij het ontsluiten van de particuliere archieven terug te brengen zullen we veel van deze archieven op een globaler gaan niveau beschrijven. Het databestand van Utrechtse bestuurders wordt verder uitgebreid met ondersteuning van de Griffie van de gemeente Utrecht en gekoppeld aan het landelijke actorenregister. Doelstelling is om dit bestand in de periode voor 2022 te completeren met alle nog ontbrekende Utrechtse bestuurders uit de negenhonderdjarige historie van de stad.

Behoud van de digitale en de fysieke collectie

Met de ingebruikname van het e-Depot wordt het mogelijk alle digitale bestanden adequaat te beheren. Het Utrechts Archief zal deze voorziening benutten voor het born digital materiaal dat de komende jaren instroomt via overbrenging of uitplaatsing én voor alle digitale bestanden die tot op heden op fysieke dragers in onze archieven werden bewaard. Al deze bestanden moeten in 2020 zijn opgenomen in het e-Depot. Hetzelfde geldt voor al het gedigitaliseerde materiaal dat in het afgelopen decennium is opgebouwd.

Waar duurzaam digitaal beheer een regulier onderdeel wordt van ons bedrijfsproces, is een uitgewerkt preserveringsbeleid een vereiste. Dit zal in samenwerking met het NA en de andere Regionaal Historische Centra worden ontwikkeld en geïmplementeerd. Intussen blijven ook de belangrijkste punten uit het beleidsplan voor het fysiek behoud stevig op het netvlies. Zo zal de komende jaren aanhoudende inspanning worden geleverd om de verpakking van onze archieven op een hoger niveau te brengen, de 3.000 wegens kwetsbare staat geblokkeerde nummers te conserveren en via digitalisering weer raadpleegbaar te maken en tenminste een derde van alle nog gevouwen charters (totaal 15.000) te vlakken, te digitaliseren en in liggende berging te plaatsen. Om deze inspanning te bespoedigen zullen we aanvullende middelen werven.

// Organisatie

Het Utrechts Archief is een gemeenschappelijke regeling van het Rijk en de gemeente Utrecht. Ook hebben we langlopende dienstverleningsovereenkomsten met de provincie Utrecht en de gemeente Nieuwegein en bewaren we de landelijke archieven van kerkelijke en levensbeschouwelijke organisaties en de spoorwegen. Daarnaast verrichten we archieftaken voor de volgende organisaties in de provincie Utrecht: de Veiligheidsregio Utrecht, de GGD regio Utrecht, de Regionale Uitvoeringdienst (RUD), de Belastingsamenwerking gemeenten en hoogheemraadschap Utrecht (BghU), Werk en Inkomen Lekstroom en Recreatie Midden-Nederland.

Digitalisering en materieel beheer

Goede digitale dienstverlening vraagt om voortgaande digitalisering van onze archieven en collecties. Onze inzet uit 2009 om in 2020 de meest kwetsbare en 10 procent meest geraadpleegde papieren archieven via kwalitatief hoogwaardige en herbruikbare scans toegankelijk te maken, blijft daarom onverkort gehandhaafd. Waar de archieven uit de bewaarplaats van het Rijk via het programma van DTR worden gedigitaliseerd, zal de inspanning van Het Utrechts Archief zich vooral richten op de archieven van de gemeenten Utrecht en Nieuwegein en de provincie. Aanvullende financiering zal worden gezocht voor kwetsbare archief- en collectieonderdelen, bijvoorbeeld bij het programma Metamorfoze. Bijzondere aandacht zal de komende jaren uitgaan naar de topstukken in de collectie, charters, unica in de bibliotheekcollectie en audiovisueel materiaal en beeldmateriaal in archieven.

Projecten:

- Implementatie nieuw, landelijk collectiebeheersysteem
- Ontwikkelen serviceorganisatie voor diensten e-Depot
- Aansluiten document management systemen andere kernsystemen van overheden op het e-Depot
- Ontwikkelen en implementeren selectiemethodiek o.b.v. hotspots
- Scannen kwetsbare en meest geraadpleegde archieven (500.000 scans per jaar)
- Verdere uitbouw collectie websites en AV-collectie (videomateriaal)
- Optimaliseren metadata
- Bestand Utrechtse bestuurders completeren met gegevens 1122-1614
- Bestanden uit de collectie Het Utrechts Archief opnemen in e-Depot
- Projecten conservering en digitalisering stadsarchief en kapittelarchieven in samenwerking met Metamorfoze

// Vrienden en fondsen

De afgelopen jaren hebben we belangrijke collecties kunnen ontsluiten met de hulp van externe financiering van onder meer de provincie Utrecht en het project Metamorfoze. Daarnaast ondersteunden de Vrienden van Het Utrechts Archief, fondsen als de Van Baarenstichting, het KfHeinfonds, het Prins Bernhard Cultuurfonds en het VSBfonds en het publiek onze tentoonstellingen, acquisities en publicaties. Met dank aan vaste sponsor Rabobank kunnen bezoekers gratis terecht in ons publiekscentrum. Het Utrechts Archief zal de komende beleidsperiode kansen zoeken om crowdsourcing en crowdfunding in te zetten om de ambities waar te maken.

3. Programma Leren en beleven

In de periode 2017 tot en met 2020 wordt het volledige publieksprogramma doorontwikkeld. Centraal hierin staat de nieuwe inrichting van de vaste expositie. Deze moet het startpunt worden voor iedereen die meer wil weten over het verleden van de stad en provincie Utrecht.

Het Utrechts Archief heeft als Regionaal Historisch Centrum de opdracht om het maatschappelijk kapitaal in de collectie maximaal te benutten, via de dienstverlening, de digitale kanalen én door cultuureducatie in brede zin. In de voorgaande beleidsperiodes heeft Het Utrechts Archief een succesvol publieksprogramma opgezet, met een hoge waardering en een groot bereik. De aankomende periode wordt dit programma verder vernieuwd, om het bereik en de kwaliteit ervan verder te vergroten. We streven naar een jaarlijkse groei van 5% procent in de periode tot en met 2020. In de aankomende jaren wordt daarnaast gewerkt aan het verhogen van de inkomsten in dit programma, door fondsenwerving en nieuwe inkomstenbronnen.

Een bezoek aan Utrecht begint in Het Utrechts Archief

Vanaf 2017 zullen we de vaste tentoonstelling gefaseerd vernieuwen op basis van een nieuw concept. Een interactieve stadsmaquette wordt het begin van een bezoek aan Utrecht en het startpunt voor iedereen die meer wil weten over het verleden van de stad en provincie. Inwoners ontdekken meer over hun omgevingsgeschiedenis en bezoekers krijgen in korte tijd een beeld van de Utrechtse historie. De collectie wordt op een beleefbare, smaakmakende en verrassende manier dicht bij de bezoeker gebracht, waarmee het publiekscentrum op de Hamburgerstraat een poort naar de stad en het archief gaat vormen. De vaste presentatie wordt ondersteund door twee tijdelijke tentoonstellingen per jaar, waar hoogtepunten uit de collectie te zien zijn en die inspelen op actuele gebeurtenissen. Hierbij zal de samenwerking met partners als de partnerinstellingen in het Utrechtse Museumkwartier (SUM) actief worden opgezocht. Ook buiten de deur zullen we verhalen uit de collectie vertellen in de provincie, wijken en publieke ruimten als het Utrechtse Stadskantoor. Daarnaast zal Het Utrechts Archief samen met de andere partners van de Stichting Utrechtse Feesten, instellingen en stakeholders in Utrecht voorbereidingen treffen voor de viering van Utrecht 900 jaar.

Historische sensatie

De afgelopen jaren is een groot deel van de collectie van Het Utrechts Archief digitaal beschikbaar gekomen via www.hetutrechtsarchief en vele andere websites. De originelen uit de archief- en beeldcollectie zijn voor iedereen op aanvraag beschikbaar in de studiezaal. Daarnaast tonen we onze originele bronnen in het Publiekscentrum, in een afgewogen mix van persoonlijke ontmoetingen, digitale technieken en authentieke objecten. Voor een groot deel van het publiek is dit de eerste kennismaking met de collectie van Het Utrechts Archief. In de nieuwe expositie plaatsen we originelen in hun historische context en koppelen we ze aan objecten uit collecties van partners. Documenten, kaarten, foto's, tekeningen en films worden zo tot leven gebracht. Het tentoonstellen van originele bronnen geeft een bezoek meerwaarde en de originelen blijven door deze 'historische sensatie' ook relevant in het digitale tijdperk.

Educatie

In het onderwijs- en activiteitenprogramma worden programma's voor formeel (via scholen) en voor informeel leren aangeboden voor alle leeftijdsgroepen. Het formele onderwijsprogramma wordt bij de vernieuwing van de expositie opnieuw vormgegeven en zal nauw aansluiten op de leerlijn Erfgoededucatie van het SLO. Het onderwijsprogramma wordt samen met de partners in de stad ontwikkeld en aangeboden binnen het programma Cultuur en School. Naast aanbod voor het primair, secundair en hoger onderwijs, wordt een uitgebreid activiteitenprogramma aangeboden met lezingen, rondleidingen, filmvertoningen en workshops, aansluitend op actuele thema's en het tentoonstellingsaanbod in Het Utrechts Archief. Dit programma richt zich op een breed publiek van jong en oud: van spannende speurtochten op de woensdagmiddag, tot nostalgische filmvoorstellingen over het Utrechtse verleden op de zondagmiddag.

Projecten:

- Herinrichting Publiekscentrum: prelude voor een bezoek aan Utrecht
- Wisseltentoonstellingen met activiteitenprogramma (2x per jaar)
- Externe presentaties rondom actuele thema's met partners en de stad en provincie
- Voorbereiding Utrecht 900 jaar

Doelgroepen Het Utrechts Archief

Het Utrechts Archief is er voor iedereen die meer wil weten over de Utrechtse archieven en collecties: voor de burger die op zoek is naar recht en bewijs, voor onderzoekers, voor groepen uit het onderwijs én voor de cultuurbeleving van het brede publiek. Zo ontvangen we jaarlijks vele tienduizenden bezoekers op onze publiekslocaties en miljoenen bezoekers via de digitale dienstverlening. Het Utrechts Archief heeft de stevige ambitie om het publieksbereik jaarlijks met 5% te blijven verhogen en onze digitale collectie via open data breed beschikbaar te stellen in de digitale wereld.

1.4 Programma Kennispartner in de regio

In de periode 2017 tot en met 2020 wordt de samenwerking in de regio met de komst van het e-Depot geïntensiveerd. Het Utrechts Archief zal in gesprek gaan met decentale overheden en erfgoedinstellingen over informatiebeheer van digital born archieven en de verwerking van oudere gedigitaliseerde bestanden. Op het gebied van cultuureducatie zullen kansen worden benut voor samenwerking rondom actuele thema's.

De rol van Het Utrechts Archief in de regio

Het Utrechts Archief zal de relaties met overheden en erfgoedinstellingen in de regio in de aankomende jaren uitbouwen. Op het gebied van digitalisering en conservering neemt de e-Depotvoorziening hierbij de belangrijkste plaats in. Het Utrechts Archief heeft de voorzieningen en kennis in huis om andere organisaties te kunnen ondersteunen en versterken. Daarnaast beschikken we over een goed geoutilleerd restauratieatelier en ruime ervaring met digitaliseringsprojecten, waaronder Metamorfozeprojecten. Voor de rol die Het Utrechts Archief hiermee in de regio wil blijven vervullen, investeren we in de uitbouw van de regionale netwerkorganisatie en samenwerking met onze zorgdragers: het Rijk, de gemeenten Utrecht en Nieuwegein en de provincie Utrecht, andere lokale overheden, archiefdiensten en erfgoedpartners als Landschap Erfgoed Utrecht, de Kring van Utrechtse archivarissen, de Stichting Utrechts Museumkwartier en historische kringen als Oud Utrecht.

Op het gebied van educatie en publieksbereik hebben samenwerkingsverbanden met andere organisaties in de regio, waaronder Landschap Erfgoed Utrecht, de laatste jaren veel successen opgeleverd, bijvoorbeeld rondom het thema Eerste Wereldoorlog. We werken hierbij waar mogelijk samen, als podium voor anderen en als partner in projecten voor educatie en publieksprogrammering.

Op het gebied van digitaal informatiebeheer zullen de overheden waarvoor Het Utrechts Archief een toezicht- of beheertaak vervult sterker afhankelijk worden van keteninformatisering en gedeelde digitale voorzieningen. Bijvoorbeeld bij ontwikkelingen als de landelijke 'generieke digitale infrastructuur' (GDI), het rijksprogramma Digitaal 2017 en de voortdurende groei van netwerkorganisaties zoals gemeenschappelijke regelingen. Voor onze toezichtrol hierbij blijven we voortdurend zoeken naar versterking van kennis en slagkracht samen met de andere archiefinstellingen, zowel regionaal als landelijk. De afgelopen jaren stonden in het teken van het ontwikkelen van een stevige basis voor het digitaal informatiebeheer binnen de gemeenten Utrecht en Nieuwegein. Het kwaliteitssysteem, de informatiebeheerplannen en het strategisch informatieoverleg (SIO) vormen hiervoor het raamwerk. Als de inrichting van het informatiebeheer binnen de organisaties goed is belegd, kan de gemeentearchivaris de positie van derdelijns systeemtoezichthouder in gaan nemen. De komende jaren gaan wij deze positie vormgeven. Open overheid en actieve openbaarheid worden hierbij speciale aandachtspunten. Wij willen als toezichthouder stimuleren dat de gemeenten en gemeenschappelijke regelingen met elkaar samenwerken aan continue verbetering van het digitaal informatiebeheer. Wij zullen oproepen om deze verbreding te organiseren binnen gevestigde samenwerkingsverbanden zoals U10.

Projecten

- Regionale dienstverlening en samenwerking e-Depot en fysiek beheer
- Samenwerking publieksbereik op basis van actuele thema's
- Nieuwe verkenningen samenwerkingsafspraken en DVO's
- Digitalisering van regionale collecties
- Project aansluiten collectie Het Utrechts Archief op het platform UtrechtAltijd van de provincie Utrecht.

2. Organisatieontwikkeling

Om goed te kunnen inspelen op nieuwe technologieën en klantwensen, zullen we de komende jaren een nieuwe organisatiebrede project-managementmethode implementeren, werken aan de competenties in een lerende organisatie en sturen op resultaatgericht werken. Door samen te werken in landelijke kennisorganisaties en aantal extra flexibele fte's te creëren, is Het Utrechts Archief in staat snel in te spelen op de ontwikkelingen in een veranderde sector.

Het Utrechts Archief als lerende organisatie

In de grote projecten die Het Utrechts Archief de aankomende jaren uitvoert, zijn medewerkers van alle afdelingen betrokken. Daarom zullen we het projectmatig werken verder stroomlijnen volgens een uniforme methode. Samen met de nieuwe werkwijze met teams en coördinatoren zorgen we er hiermee voor dat alle projecten goed geïntegreerd worden met de werkprocessen en hun weg vinden in de lijnorganisatie.

Daarnaast vragen de ontwikkelingen in de archiefsector om een houding die is gericht op innovatie en samenwerken, waarin de vertaling van bestaande kennis en kunde naar nieuwe terreinen aan de orde van de dag is. We investeren daarom de komende jaren op verschillende manieren in het leervermogen van de organisatie:

- via individuele ontwikkeling van competenties via het persoonlijk ontwikkelingsplan, resultaatafspraken en individuele leertrajecten.
- via een nieuw collectief opleidingsplan voor alle medewerkers. In de aankomende beleidsperiode staan hierbij de ontwikkelingen van de volgende twee competenties centraal:
  1. samenwerken en initiatief nemen.
  2. ondernemerschap door creativiteit.

Om nieuwe diensten als het e-Depot op niveau aan te kunnen bieden, bouwen we onze serviceorganisatie uit en stellen we deze open voor andere organisaties. Omdat projecten en werkzaamheden in toenemende mate beïnvloed worden door (inter)nationale ontwikkelingen, bijvoorbeeld op het gebied van auteursrechten, metadata, open data, portals en websites, is het belangrijk de blik naar het netwerk te richten. Met het oog op efficiency en ontwikkelingen zullen we hierbij steeds de afweging maken of we werkzaamheden zelf uitvoeren, in samenwerking met anderen oppakken of uitbesteden.

Ontwikkeling van het functiehuis

Om de werkzaamheden van de collega's in de pas te laten lopen met de nieuwe ontwikkelingen, werken we de aankomende jaren in toenemende mate met generieke functiebeschrijvingen. We betrekken de medewerkers actief bij de nieuwe ontwikkelingen en zullen daarnaast talent werven met nieuwe competenties en vaardigheden. De flexibele schil met functies als projectmedewerkers, gastheren en receptionisten wordt uitgebreid met enkele flexibele fte's om snelle inzet in afdelingen en projecten mogelijk te maken.

Via kortlopende stages en door de inzet van juniorfuncties zorgen we voor talentontwikkeling voor Het Utrechts Archief en de sector in het algemeen. Om het behoud van kennis over de collecties te borgen zullen we waar mogelijk gebruik maken van 'dakpanconstructies', waarbij bestaande en nieuwe kennis en vaardigheden elkaar versterken.

Het nieuwe werken

In de komende beleidsperiode vindt de aansluiting plaats op de productie-, beheer en publieksomgeving van het e-Depot. Hiervoor zullen we ook het eigen informatiebeheer herinrichten en investeren in een papierarme organisatie, die werken op verschillende locaties ondersteunt. Daarbij zal er veel aandacht zijn voor een gezonde en duurzame werkomgeving, die we samen met de medewerkers gaan vormgeven.

Onderdeel van dit nieuwe werken is een flexibele omgang met werktijden en –plekken. Hiervoor gaan we nadrukkelijker op resultaten sturen en minder op aanwezigheid en tijd. Praktisch zal dit onder meer betekenen dat we meer flexibele werkplekken inzetten, soepel omgaan met thuiswerken en dat papierloze bureaus de regel worden.

Projecten:

- De lerende organisatie: opleidingsplan 2017 – 2020
- Digitaal informatiebeheer Het Utrechts Archief
- Digitaal werken bij Het Utrechts Archief
- Ontwikkeling landelijke bureaudagen, samen met partners